

20
21

RAPPORT

Som man frågar får man svar

En granskning av SVT:s
ekonomigranskningar

RAPPORT

Som man frågar får man svar

En granskning av SVT:s ekonomigranskningar

01 SAMMANFATTNING	3
02 INLEDNING	4
03 METOD	6
04 RESULTAT	8
05 SLUTSATS	19
06 KÄLLMATERIAL	21

Rapportförfattare är Pamina Falck.

Sammanfattning

- NMI har analyserat ämnesval och vilka perspektiv som lyfts fram i Johan Zachrisson Winbergs och Kristina Lagerströms – två av SVT:s mest framträdande ekonomijournalister – gemensamma granskningar under ett års tid.
- Totalt har tre större granskningar bestående av 37 publiceringar analyserats. Granskningarnas inramning har varit följande: fel av företag att betala ut aktieutdelning och samtidigt ta emot coronastöd, fel att klimatstöd för bilar går till storstadsbornas SUV:ar, fel med stora vinster i friskolebolag.
- Socialdemokraterna och Miljöpartiet är tydligt överrepresenterade i rapporteringen och deras representanter citeras nära fyra gånger så ofta som representanter för något annat parti.
- SVT har i två av tre granskningar framhållit att deras rapportering resulterat i politiska åtgärder i linje med granskningarnas problemformuleringar, samtidigt har SVT i hög grad avstått från att låta avvikande röster komma till tals. Sammantaget är detta anmärkningsvärt utifrån kravet på att SVT:s rapportering ska vara opartisk.

Om Näringslivets medieinstitut

Näringslivets medieinstitut (NMI) ska bidra till kvalitetshöjning i svenska nyhetsmedier genom kritisk granskning och öppen diskussion. Ämnen som NMI bevakar inkluderar saktighet, opartiskhet och pressetik.

-- Inledning

Näringslivets medieinstitut har gransknat två av SVT:s ekonomijournalister under ett års tid i syfte att utreda vilka infallsvinklar och ämnen som blivit föremål för journalisternas fördjupade grävarbeten.

Näringslivets medieinstituts undersökning av Sveriges Televisions (SVT) ekonominyheter från våren 2020 fann att det som stack ut i rapporteringen var en granskning av hur permitteringsstöd nyttjades av företag som även planerade att genomföra aktieutdelning.¹ Enligt SVT resulterade granskningen i att det inte längre blev tillåtet att genomföra aktieutdelning i samband med nyttjande av permitteringsstöd.

I rapporteringen var det två journalister som framstod som drivande: Johan Zachrisson Winberg och Kristina Lagerström. Zachrisson Winberg är klimat- och ekonomireporter och Lagerström är SVT:s ekonomikommentator. Båda framstår som drivande inom ekonomiredaktionens grävarbeten.

Näringslivets medieinstituts chef Mats Olin skrev en rapport 2017 där han analyserade publiceringar från fyra ekonomijournalister på SVT under ett års tid, däribland Johan Zachrisson Winberg och Kristina Lagerström.² Av rapporten framgick att skattefusk och skatteplanering var det enskilt vanligaste ämnet som journalisterna rapporterade om, vilket motsvarade nära en fjärdedel av de granskade materialet. Specifikt för Zachrisson Winbergs och Lagerströms

1. Falck, P. (den 12 juni 2020). Hämtat från Näringslivets medieinstitut: <https://narningslivets-medieinstitut.se/nar-journalistiken-paverkar-politiken/>

2. Olin, M. (den 22 juni 2017). Hämtat från Timbro: <https://timbro.se/allmant/ett-ar-med-svts-ekonomijournalistik/>

rapportering noterades ett intresse för välfärdsföretag: "Även här är fokus på de stora företagen, och en typisk rubrik är '60,000 elever på börsen – trots politikernas löften'."

I syfte att få en kompletterande bild av vilka ämnen och perspektiv som intresserar SVT:s ekonomiredaktion, i synnerhet gällande SVT:s fördjupande granskningar, fokuserar denna rapport på fördjupande reportageserier som Zachrisson Winberg och Lagerström gemensamt arbetat med under ett års tid.

Granskningen om aktieutdelningar i samband med permitteringsstöd och den politiska svängningen som enligt SVT orsakades av granskningen, illustrerar både SVT:s genomslagskraft och journalisters makt att påverka politiker. SVT:s rapportering ska samtidigt vara opartisk vilket innebär att journalister inom SVT har ett särskilt ansvar att belysa frågor på ett allsidigt sätt, kravet om opartiskhet blir särskilt viktigt givet SVT:s genomslagskraft.

Frågor som denna rapport syftar till att svara på är vilka ämnen som blivit föremål för Zachrisson Winbergs och Lagerströms gemensamma granskningar, vilka perspektiv som de intervjuade personerna som lyfts fram i rapporteringen framför och i vilken utsträckning relevanta perspektiv saknats. Ytterligare en fråga som besvaras är vilka partiers representanter som fått komma till tals i rapporteringen.

Metod

Zachrisson Winbergs och Lagerströms gemensamma granskningar under det senaste året har analyserats och kategoriserats efter vilka frågor som tagits upp samt hur dessa frågor gestaltats.

Undersökningen har genomförts med hjälp av Googles söktjänst under perioden 10 februari 2020 till 10 februari 2021. Sökorden som använts är site:svt.se samt Johan Zachrisson Winberg och Kristina Lagerström.

Endast Zachrisson Winbergs och Lagerströms gemensamma granskningar har kategoriserats och analyserats. Respektive journalists publiceringar som inte är en del av deras gemensamma granskningar har sållats bort eftersom dessa publiceringar i huvudsak inte utgör granskningar och därmed inte är relevanta för denna rapport.

Med granskning menas en serie publiceringar som uttryckligen beskrivits som en granskning eller en publicering som ingår i en serie av granskande publiceringar. Majoriteten av publiceringarna som analyseras är signerade av både Zachrisson Winberg och Lagerström, men kan även vara signerade med ett av namnen. Även andra journalister förekommer som medskribenter i publiceringarna som analyserats.

Begränsningar

Undersökningen består endast av det som publicerats på SVT:s hemsida, vilket alltså inte är identiskt med materialet som sänds i TV. SVT publicerar dock en stor del av det som sänds i TV även som text på sin webbplats, vilket gör denna rapport relevant också för SVT:s sända inslag.

Samtliga av Lagerströms träffar analyserades inte då sökningen gav en stor mängd träffar med varierad träffbild, vilket medför att några publiceringar kan ha missats. Dock visar stickprov av det ej analyserade materialet, som låg längst bak i Googles träffar, att dessa hade låg relevans för undersökningen. Därmed antas att den stora merparten av Lagerströms publiceringar under perioden ingår i undersökningen.

Kategorier

Publiceringarna har analyserats efter ämnesval, om de externa parterna har en för granskningen bekräftande eller avvikande bild, samt efter vilka partiers representanter som fått komma till tals. Varje publicering ingår i minst en men kan ingå i flera kategorier.

För att leva upp till kravet om opartiskhet i public service krävs att ämnen skildras utifrån olika infallsvinklar och perspektiv. Valet av externa röster är en indikation på hur väl SVT lyckas leva upp till kravet om saklighet och opartiskhet.

När en utpekad part får komma till tals räknas inte vederbörande som en extern part. Med extern part menas antingen politiker, experter eller annan part som inte är direkt berörd av rapporteringens innehåll. Varje publicering kan innehålla flera externa parter där varje part räknas som en träff. Ett fåtal externa parter var neutralt inställda till rapporteringen. Dessa räknas inte in i någon kategori. De externa parterna som tar ställning delas in i två kategorier:

Bekräftande – *I denna kategori uttrycker den externa parten en åsikt som är i linje med granskningens problemformulering. Alltså en för granskningen bekräftande bild.*

Avvikande – *I denna kategori uttrycker den externa parten en åsikt som står i strid med granskningens problemformulering. Alltså en för granskningen avvikande bild.*

Analysen avslutas med en diskussion om huruvida det finns centrala perspektiv i granskningarna som inte förts fram och i så fall vilka.

Resultat

Johan Zachrisson Winberg och Kristina Lagerström har producerat tre gemensamma granskningar under den analyserade perioden som sammanlagt består av 37 publiceringar. Vid 31 tillfällen intervjuades eller hämtades citat från externa parter som bekräftade granskningarnas problemformuleringar och vid fyra tillfällen lyftes citat fram som hade en avvikande bild. Huvuddelen av de externa parterna som lyftes fram i rapporteringen är politiker.

Av de tre granskningarna handlade två om vinster och utdelning och en om klimatet. Den första granskningen riktar kritik mot företag som betalat ut aktieutdelning trots pandemin och nyttjande av permitteringsstöd. Den andra granskningen kritiserar att var fjärde klimatbonusbil väger över två ton och att miljöbilsreglerna har gynnat Volvos försäljning av SUV:ar. Den tredje granskningen kritiserar att Engelska skolan har sålts till utländska riskkapitalister och att befintliga ägare gjort vinster på affären.

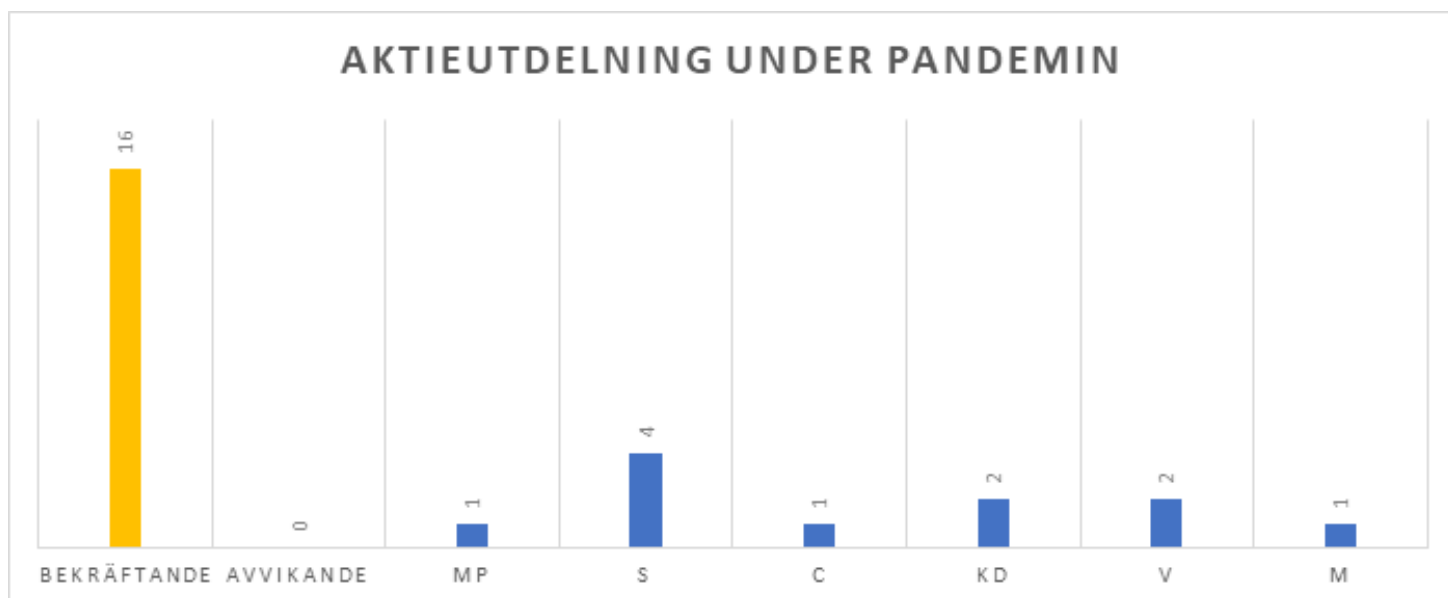
Endast Socialdemokrater och Miljöpartister förekommer i längre intervjuer medan kommentarer från övriga riksdagspartier framför allt förekommer i form av kortare citat. Miljöpartiet och Socialdemokraterna förekommer i särklass

flest gånger i rapporteringen med sju respektive åtta tillfällen vardera. Övriga partier citeras vid två tillfällen, förutom Liberalerna och Sverigedemokraterna som citeras vid ett tillfälle vardera.

I två av tre granskningar lyfter SVT fram att deras rapportering resulterat i politiska åtgärder som låg i linje med granskningarnas problemformuleringar.

Aktieutdelning trots pandemi och statligt stöd

Totalt 22 publiceringar. Varje publicering kan innehålla flera bekräftande och avvikande perspektiv.

Totalt 19 publiceringar riktar kritik mot företag som nyttjat permitteringsstöd och samtidigt planerat att betala ut aktieutdelning. Två publiceringar handlar om att det är fel av banker att betala aktieutdelning under pandemin. En publicering konstaterar att pandemin leder till minskade aktieutdelningar för många storföretag. Före SVT:s granskning fanns det inget krav på att avstå aktieutdelning för företag som tog del av permitteringsstöd, men granskningen resulterade enligt SVT i att reglerna ändrades.

Vid 16 tillfällen citerades eller intervjuades externa parter med åsikter i linje med granskningens problemformulering. Vid inget tillfälle intervjuades en extern part med en för granskningen avvikande åsikt.

SVT:s granskning inleds med en publicering om hur aktieägare på grund av coronapandemins utbrott kommer att gå miste om stora belopp i aktieutdelning. Publiceringen är den enda i granskningen som inte skildrar utdelning som något negativt:

”Om alla dessa tre bolag väljer att slopa utdelningen har aktieägarna bara i de 30 största bolagen gått miste om över 143 miljarder kronor i utdelning.” (1)

Därefter följer en rad publiceringar som riktar kritik mot enskilda bolag som planerar att genomföra aktieutdelning och som samtidigt tagit del av det statliga permitteringsstödet:

”SVT avslöjade för ett par veckor sedan att SKF fått förhandsbesked om permitteringsstöd, för 1 500 personer i Göteborg, trots att företaget betalat ut en aktieutdelning på 1,3 miljarder.” (13)

SVT var tydliga med att deras granskning resulterade i att reglerna ändrades:

Rubrik: ”Efter SVT:s granskning – regeringen vill skärpa lagen” (3)

”Efter SVT:s avslöjande att flera börsjättar delar ut miljardbelopp till aktieägarna och samtidigt söker statligt stöd för permitteringar kallades Tillväxtverkets generaldirektör till riksdagens finansutskott i dag. Efter mötet kom besked att Tillväxtverket backar. Det ska inte längre vara möjligt att få statligt stöd för permitteringar och samtidigt dela ut pengar till aktieägarna.” (6)

Vad Tillväxtverket backade ifrån var ett tidigare uttalande där myndigheten hänvisade till att lagen kring permitteringsstöd inte säger något om att företag som tar del av stödet måste avstå från aktieutdelning.

Socialdemokraterna citerades i fyra publiceringar. I samtliga fall var det finansminister Magdalena Andersson (S) som citerades och bekräftade granskningens problemformulering genom att kritisera företag som planerade att betala ut aktieutdelning trots statligt stöd:

”Finansministern reagerar på uppgifterna i SVT:s granskning om att företag som delar ut miljarder till aktieägarna ändå har ansökt om stöd från staten.

– Är det så att det visar sig att man har stora möjligheter att göra stora aktieutdelningar måste vi se över lagen. Jag tvekar inte att göra det, säger finansminister Magdalena Andersson (S).” (2)

Kristdemokraterna och Vänsterpartiet citeras i två publiceringar vardera. Miljöpartiet, Centerpartiet och Moderaterna citerades vid ett tillfälle vardera.

Vid samtliga av dessa tillfällen lyfte SVT citat som låg i linje med granskningens problemformulering:

”Flera ledamöter tycker, precis som finansminister Magdalena Andersson sa igår, att lagen kan behöva ändras, för att undvika att stöd inte hamnar hos fel företag.

– Det borde ha funnits i lagen. Om inte utskottets betänkande räcker är jag öppen för att ändra lagen, säger Jakob Forssmed (KD).” (5)

SVT intervjuade även Scantias tidigare vd Leif Östling, ägaransvarig på Alecta Ramsay Brufer och kommunikationschef på fjärde AP-fonden Karoline Hammar, som alla uttryckte sig kritiskt till företag som planerat aktieutdelning trots att de tagit del av permitteringsstöd.

SVT riktade även kritik mot banker som trots pandemin och risk för kommande bankkris planerat att genomföra aktieutdelning. Riksbankschefen Stefan Ingves intervjuades i en publicering där han uppmanade bankerna att avstå utdelning:

”Den fjärde storbanken, SEB, har fortfarande inte satt ner foten. Banken har skjutit upp bolagsstämman till den 29 juni. Det gamla förslaget från styrelsen är att dela ut 13 miljarder kronor till aktieägarna.

– Banken ska tänka en vända till, och inte dela ut till aktieägarna, säger riksbankschefen Stefan Ingves.

Om de gör det då?

– Då får vi se. Det pågår i en annan del av det svenska samhället en diskussion om hur man ska hantera bidrag från staten och utdelningar samtidigt.” (14)

En vecka senare meddelade SVT att SEB till följd av riksbankschefens kritik backar från planerna om aktieutdelning:

”Efter kritiken – SEB backar och ställer in miljardutdelning

Banken SEB meddelar idag att man ställer in sin planerade aktieutdelning på 13,7 miljarder. Under förra veckan kom Riksbankschefen Stefan Ingves med stark kritik i SVT och uppmanade bankens ledning att ”tänka en gång till”. (15)

I en annan publicering kritiserade SVT att det rådde sekretess gällande vilka företag som tagit del av permitteringsstöd. En vecka senare meddelade SVT att regeringen upphävt sekretessen för att möjliggöra granskning:

”Förra veckan kunde SVT Nyheter avslöja att över 2 000 företag riskerar att få krav på återbetalning av stöden, eftersom de gjort aktieutdelningar. Men vi får inte veta vilka företag det gäller. Även när sekretessen har överklagats till domstol har svaret varit nej.

Nu vill regeringen ändra på det.

– Det är viktigt att både journalister och allmänhet kan granska korttidsstöden, säger Magdalena Andersson till SVT.” (18)

En publicering beskrev hur partier från höger och vänster var kritiska till företag som under 2020 tagit del av permitteringsstöd men som 2021 planerat att betala ut aktieutdelning:

”Volvos utdelning får kritik från höger och vänster

Dagens aktieutdelning på 30 miljarder från Volvo som fått statliga stöd får politiker i flera partier att reagera. Har man råd med sådana utdelningar var man inte i kris och behövde stöd, säger Vänsterpartiets ekonomiske [sic] talesperson Ulla Andersson till SVT.” (22)

I ovannämnda publicering riktade även Jacob Forssmed, Kristdemokraternas ekonomiske talesperson, kritik mot Volvo.

SVT avstod dock från att nämna att både Moderaterna och Liberalerna hade en avvikande uppfattning i frågan. Dessa perspektiv fanns i stället att ta del av i Dagens Industri.

Ett exempel är en publicering från den 19 oktober 2020 med rubriken ”M riktar hård kritik mot Tillväxtverket: ’Självklart att företag ska kunna dela ut’”:

”Två år i rad med utdelningsstopp är olyckligt. Det är viktigt att göra utdelningar för investeringar och återinvesteringar för aktieägare”, säger Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson till DI.

Hon kritiserade Tillväxtverket för att ge för otydliga signaler till näringslivet om

hur reglerna kring permitteringsstöden var utformade. Enligt henne borde det vara självklart att företag som inte längre tar del av stöd måste få ge utdelning.

Ett annat exempel är en publicering i DI från den 23 oktober med rubriken "Sabuni vill se aktieutdelningar 2021: 'Ett positivt tecken'" där Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni citeras:

"Frågan om vad som ska gälla nästa år har redan blivit en svår knut för riksdagen och Tillväxtverket, som är ansvarig myndighet för permitteringsstödet.

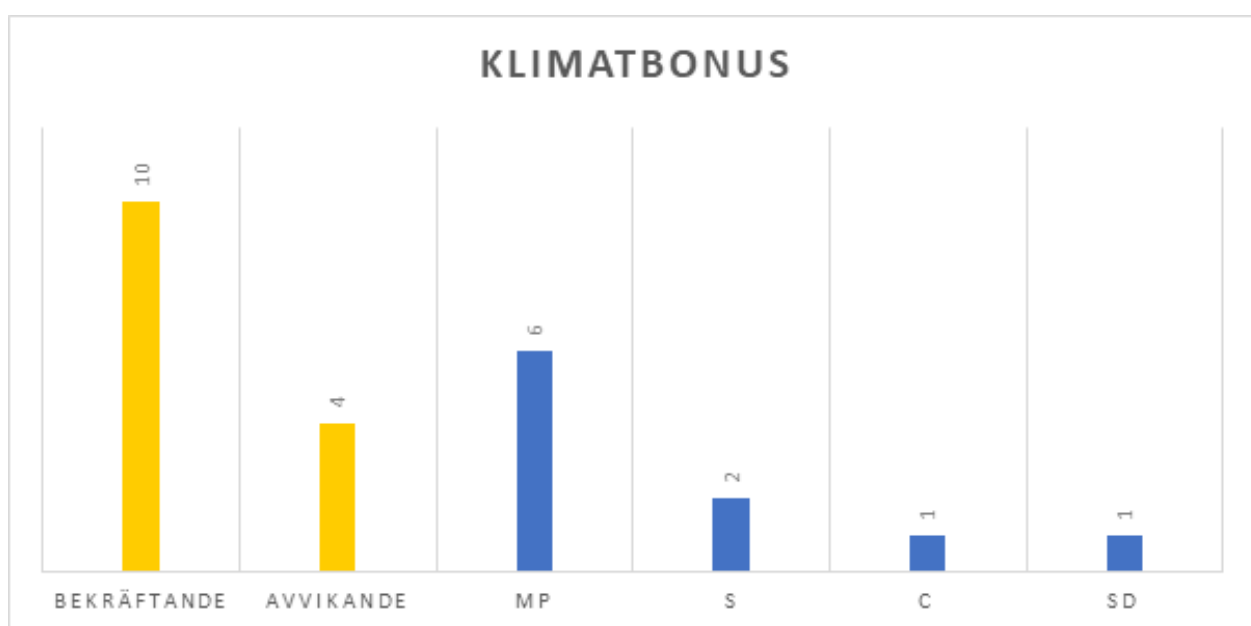
För Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni är beskedet dock solklart.

Bolag som tagit emot stöd under 2020, men som inte behöver det 2021, ska kunna göra utdelningar till sina ägare nästa år.

"Ja, det är ett bevis på att företagen övervintrat krisen och återhämtat sig", säger Nyamko Sabuni."

I andra mediers rapportering om aktieutdelning under pandemiåret fanns det alltså politiker till höger som uttryckte perspektiv som avvek från SVT-granskningens problemformulering. Dessa har Zachrisson Winberg och Lagerström valt att inte skildra.

Klimatbonus går till storstadsbornas SUV:ar

Totalt tio publiceringar. Varje publicering kan innehålla flera bekräftande och avvikande perspektiv.

Samtliga publiceringar skildrade det tvivelaktiga i att stöd för klimatbilar i stor utsträckning gått till tunga hybridbilar och problematiserade att dessa regler gynnat Volvos försäljning av SUV:ar. SVT:s granskning påbörjades tidigare än tidsavgränsningen för denna rapport, vilket innebär att Zachrisson Winbergs och Lagerströms inledande publiceringar inte ingår i det analyserade materialet. Granskningen resulterade enligt SVT i att reglerna för klimatbonusbilar ändrades.

Vid tio tillfällen citerades eller intervjuades externa parter med åsikter i linje med granskningens problemformulering. Vid fyra tillfällen intervjuades externa parter med en för granskningen avvikande åsikt.

Miljöpartiet citerades eller intervjuades i sex publiceringar och var det parti som förekom i särklass flest gånger i rapporteringen. I den inledande publiceringen hade Miljöpartiet en avvikande uppfattning från granskningens vinkel och menade att storstadsbornas klimatomställning gynnar hela landet. Därefter följde fem publiceringar där Miljöpartiet bytt ståndpunkt och i stället bekräftade granskningens problemformulering om att stöden är felriktade.

Socialdemokraterna förekom vid två tillfällen och gav vid båda dessa tillfällen en för granskningen avvikande bild. Även Centerpartiet och Sverigedemokraterna citerades vid ett tillfälle vardera, där Centerpartiet gav en bekräftande bild och Sverigedemokraterna en avvikande.

Granskningen problematiserade att en stor del av klimatsubventionerna gått till stora och tunga laddhybrider som i stor utsträckning har gynnat Volvo:

”Var fjärde klimatbonusbil i Sverige väger över två ton. Det visar SVT:s fortsatta granskning av bilarna och klimatreglerna. Många av dem är SUV:ar som går på både el och fossila bränslen.” (25)

”Frågan handlar i grunden om jobben eller klimatet. Ska miljöbilsreglerna bara handla om klimat, eller ska de också anpassas till svensk bilindustri och Volvo?” (26)

För att svara på frågan vände sig Zachrisson Winberg och Lagerström framför allt till Miljöpartiet, som övergick till att bekräfta granskningens vinkel:

”Finansmarknadsministern Per Bolund (MP) vill skärpa reglerna för klimatbonus till bilar. Som SVT Nyheter granskning visat har andelen klimatbonusbilar som väger över två ton ökat till mer än en tredjedel i år.

– Vi är inte nöjda. Vi vill att vi ska fortsätta driva på för att de bilar som säljs ska vara så miljövänliga som möjligt. Då vill vi titta på vilken teknik

de körs med men också att de har lägre vikt,” säger Per Bolund. (27)

Utöver Miljöpartiet intervjuades även Öivind Andersson som forskar på bilars miljöpåverkan vid Lunds Tekniska Högskola, samt Cecilia Kellberg, revisionsdirektör på Riksrevisionen. Båda uttryckte sig kritiskt till regleringen av förmånsvärdet för miljöbilar:

”En tung bil kräver mer energi och utsläpp vid tillverkning, och mer när den körs. Så här går utvecklingen åt fel håll,” säger Öivind Andersson (31)

”Det finns inget som pekar på att det skulle vara effektivt för klimatet att gynna en speciell grupp bilköpare på det sättet som det har blivit. Vi tycker att regeringen ska se över behovet av nedsättning av förmånsvärdet för miljöbilar,” säger Cecilia Kellberg (23)

Vid två tillfällen intervjuades finansminister Magdalena Andersson som ansåg att det var viktigt att väga in Volvos ekonomiska betydelse i besluten om klimatbonusbilar:

”Tycker jag det är tråkigt att svenskar köper Volvobilar? Nej, jag tycker det är bra att svenskar köper Volvobilar. Volvo är väldigt viktigt för jobben och tillväxten i Sverige,” säger Magdalena Andersson. (28)

Granskningen resulterade enligt SVT i att reglerna ändrades vilket lyfts fram i den sista publiceringen:

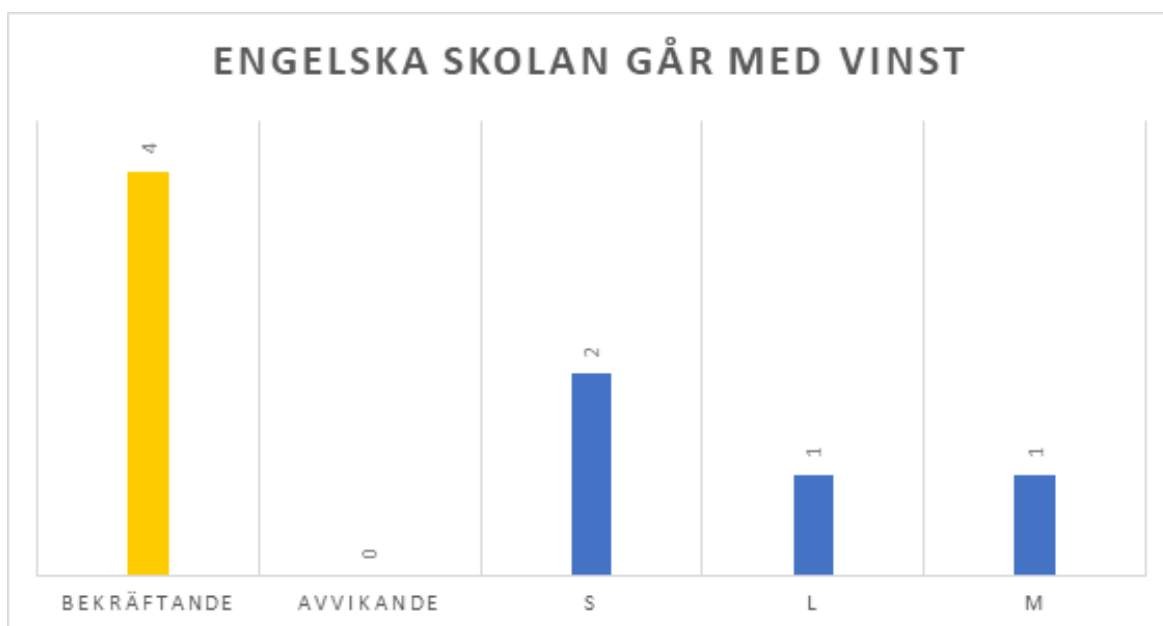
”Regeringen backade i veckan och skärpte reglerna för klimatbonusbilar. Detta efter SVTs granskning som visat hur nya regler gynnade tunga bilar, och i synnerhet Volvos största SUV:ar.” (32)

Hur de borgerliga partierna resonerar i frågan framgår inte av granskningen. Inte heller BilSweden, som har kritiserat beslutet och pekat på att förändringen riskerar att hämma utvecklingen mot en mer klimatsmart fordonsflotta, har intervjuats i de granskade publiceringarna. I sitt remissvar till finansdepartementets promemoria om förändringen av klimatbonusbilar skriver Bil Sweden:³

”Vi är positiva till att bonusen för elbilar höjs från 60 000 kronor till 70 000 kronor men ställer oss frågande till att bonusen minskas med ca 8 000 - 10 000 kronor för de vanligaste laddhybriderna. Detta är olyckligt då laddhybriderna står för drygt 70 procent av de laddbara bilarna och utgör en inkörsport till laddbara bilar för många kunder.”

3. Fi 2020/04288. Remissvar från Bil Sweden. Förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus-malus-systemet”.
<https://www.regeringskansliet.se/4ad7bb/contentassets/d304edb23dd849498de99b53bdba9a0f/bil-sweden.pdf>

Engelska skolan går med vinst

Totalt fem publiceringar. Varje publicering kan innehålla flera bekräftande och avvikande perspektiv.

Totalt fem publiceringar problematiserade att Engelska skolans tidigare ägare gjort stora vinster när bolaget sålts till utländska investerare. Den första publiceringen kom den 20 december 2020 och granskningen har inte lett till förändring i något regelverk.

Vid två tillfällen citerades utbildningsminister Anna Ekström (S) som uttryckte sig kritiskt till möjligheten för utländska investerare att göra vinst på friskolorna. Även Moderaterna och Liberalerna citerades vid ett tillfälle vardera med åsikter i linje med granskningens vinkel, i båda dessa fall var dock citaten daterade till 2013. Vid inget tillfälle intervjuades en extern part med avvikande uppfattning till granskningens problemformulering.

Granskningen inledes med en intervju med Barbara Bergström, grundaren av Engelska skolan:

”Hon är läraren som startade en friskola med egen nisch, precis det som politikerna hoppades på med friskolereformen 1992. Men hon har också sålt skolan till utländska riskkapitalister som tjänat miljardbelopp – just det som politiker från höger till vänster har lovat att stoppa.

Engelska skolan har blivit näst största friskolekoncern i Sverige. Grundaren är mycket stolt över att skolan nu har 28 000 elever och över 220 000 i kö.” (34)

Barbara Bergström blev under intervjun påtagligt irriterad av frågorna, bland annat när Zachrisson Winberg sade:

”Många tycker det är provocerande med så här stora vinster och tycker att pengarna gör större nytta i skolan än hos en amerikansk riskkapitalist”
(34)

När utbildningsministern intervjuades i en senare publicering riktade hon hård kritik mot Engelska skolan:

”Utbildningsminister Anna Ekström (S) riktar hård kritik mot de senaste skolaffären där Engelska skolan köps ut från börsen av en internationell kapitalplacerare.

– Det är en otrolig källa till frustration. Jag brinner för en skola som ska vara en gemensam utbildningsinstitution som bygger det demokratiska samhället – och inte en tjänst på en internationell kapitalmarknad, säger hon till SVT Nyheter.” (36)

Moderaterna och Liberalerna citerades i en publicering. I båda fallen är citaten från 2013:

Rubrik: ” Trots löften om hårdare krav – fritt fram för kortsiktiga ägare i friskolor

Riskkapitalbolag och finansaktörer kan köpa skolor, trots löften för sju år sedan från både alliansregeringen och S. Den nya lagen hindrar inte de ägare som politikerna lovade stoppa, visar SVT:s granskning.

– Nu inför vi ägarprövning. Vi ska ha långsiktiga och kompetenta ägare, vilket talar för att det inte ska vara riskkapitalbolag,” sade finansminister Anders Borg (M) 2013 (37)

Citatet kom från en tidigare friskolekritisk granskning som Zachrisson Winberg var involverad i och som hävdade att 200 miljoner kronor som skulle gått till undervisning i stället gått till räntor på lån till en skola som gått i konkurs.

Hur de borgliga partierna ställde sig till affären med Engelska skolan framgår inte av granskningen. Att Socialdemokraterna är kritiskt till friskolor är dock välkänt och framgår bland annat av deras partiprogram från 2017:

”Marknadsmekanismerna i skolsystemet behöver kraftigt begränsas och vinstjakten i skolan stoppas. Tillsammans ska staten och kommunerna ta ett större ansvar för att höja resultaten i skolan.”

Frågor som berör friskolors etablering och ekonomi är ett politiskt känsligt ämne där partier till höger och vänster är av diametralt olika åsikter och det är anmärkningsvärt att Zachrisson Winberg och Lagerström enbart valt att intervjua Socialdemokraterna för att kommentera granskningen.

— — Slutsats

Ämnen som blivit föremål för Johan Zachrisson Winbergs och Kristina Lagerströms gemensamma granskningar under det senaste året har i två fall handlat om ämnen och infallsvinklar som legat Miljöpartiet eller Socialdemokraterna nära.

En granskning berörde regelverket kring klimatbonusbilar och granskningens problemformulering låg nära Miljöpartiets åsikt i frågan. Miljöpartiet var dessutom det parti som dominerade i den rapporteringen och granskningen resulterade enligt SVT i att politiken ändrades i linje med granskningens problemformulering

En annan granskning problematiserade att Engelska skolan gjort stora vinster när bolaget såldes till utländska investerare. I två publiceringar citerades Socialdemokraterna som riktade kritik mot skolan, men inget borgerligt parti kontaktades för att kommentera händelsen. Frågor som berör friskolor är politiskt kontroversiella och att endast låta ett parti, med tydlig linje i frågan, komma till tals är ett tveksamt beslut för en rapportering som ska vara allsidig och opartisk.

Den mest omfattande granskningen riktade kritik mot företag som planerade att betala ut aktieutdelning trots pågående pandemi och nyttjande av statligt stöd. Samtliga externa röster i SVT:s rapportering som tog ställning i frågan

bekräftade granskningens problemformulering. Samtidigt porträtterades i andra medier avvikande perspektiv. Granskningen resulterade enligt SVT i att reglerna ändrades.

Granskningarna dominerades av intervjuer och kommentarer från externa parter som bekräftade granskningarnas problemformuleringar. Av partierna var det framför allt Socialdemokraterna och Miljöpartiet som citerades i publiceringarna.

Källmaterial

Tabellen innehåller länkar till samtliga publiceringar som har analyserats och visar hur respektive publicering har kategoriserats samt numrerats.

NUMMER	DATUM	BEKRÄFTANDE	AVVIKANDE	MP	S	C	KD	V	M	SD	L	LÄNK
1	03-maj-20											https://www.svt.se/nyheter/inrikes/corona-snuvade-aktieagare-pa-107-miljarder
2	04-maj-20	1			1							https://www.svt.se/nyheter/inrikes/finansministern-beredd-andra-lagen
3	07-maj-20											https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/efter-svt-s-granskning-regeringen-skarper-lagen
4	07-maj-20	3			1	1			1			https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/tillvaxtverket-backar-stoppar-stod-till-bolag-som-gor-aktieutdelningar
5	07-maj-20	3		1			1	1				https://www.svt.se/nyheter/inrikes/kraftiga-reaktioner-fran-svt-s-avslojandet-ar-olampligt
6	08-maj-20											https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/efter-beskedet-om-indraget-stod-industrijatten-skf-haver-permitteringarna
7	11-maj-20											https://www.svt.se/nyheter/inrikes/storforetag-ger-miljarder-till-aktieagare-vill-anda-ha-statligt-stod
8	12-maj-20	2										https://www.svt.se/nyheter/inrikes/storagare-vill-stoppa-aktieutdelningen-i-volvo
9	14-maj-20	1										https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ostling-jag-blir-mycket-besviken-om-scania-ger-aktieutdelning
10	14-maj-20											https://www.svt.se/nyheter/inrikes/volvo-drar-tillbaka-forra-arets-utdelning

11	14-maj-20										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/assa-abloy-har-beviljats-stod-trots-aktieutdelning
12	18-maj-20										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/efter-svt-s-granskning-stopp-for-koncernbidrag-till-bolag-som-far-permitteringsstod
13	19-maj-20										https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/skf-varslar-300-anstallda
14	20-maj-20	1									https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/riksbankschefen-om-seb-s-aktieutdelning-inte-lampligt
15	28-maj-20	1									https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/efter-kritiken-seb-backar-och-staller-in-miljardutdelning
16	09-okt-20										https://www.svt.se/nyheter/inrikes/tillvaxtverket-kraver-tillbaka-en-halv-miljard-i-coronastod-av-foretagen
17	16-okt-20										https://www.svt.se/nyheter/volvo-vi-betalar-inte-tillbaka
18	21-okt-20	1			1						https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringen-tar-bort-sekretessen-pa-coronastoden
19	21-jan-21										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/nuborjar-storforetagen-ge-aktieutdelning-igen
20	26-jan-21	1			1						https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/reglerna-for-foretagsstod-kan-behovas-over
21	03-feb-21										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/rekord-i-aktieutdelning-mitt-under-coronakrisen
22	03-feb-21	2				1	1				https://www.svt.se/nyheter/volvos-utdelning-far-kritik-fran-hoger-och-vanster
23	13-feb-20	1	1	1							https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lovinmp-om-kritiken-inte-bara-direktorer-i-stockholm-som-gynnas
24	13-feb-20	1									https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/klimatbonus-for-bilar-en-vinst-for-storstaderna
25	15-feb-20	1									https://www.svt.se/nyheter/inrikes/var-fjarde-bil-som-fatt-klimatbonus-over-tva-ton

26	18-feb-20	2	2	1	1	1				1	https://www.svt.se/nyheter/inrikes/samarbetspartierna-oeniga-med-s-lat-inte-jobben-ga-fore-klimatet
27	08-sep-20	1		1							https://www.svt.se/nyheter/inrikes/perbolund-mp-vi-ar-inte-nojda
28	10-sep-20	1	1	1	1						https://www.svt.se/nyheter/inrikes/finansministern-bra-att-svenskar-koper-volvobilar
29	10-sep-20	1		1							https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nya-bonusregler-gynnade-nastan-bara-volvo-suv-ar
30	15-sep-20	1		1							https://www.svt.se/nyheter/inrikes/efter-svt-s-granskning-regeringen-backar-om-bonusbilar
31	16-sep-20	1									https://www.svt.se/nyheter/inrikes/allt-fler-tunga-bilar-far-klimatbonus
32	20-sep-20										https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringen-skarpte-reglerna-efter-svt-s-granskning
33	20-dec-20										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/amerikanska-riskkapitalister-tjanade-en-miljard-pa-engelska-skolan
34	20-dec-20										https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/lararen-som-salde-engelska-skolan
35	21-dec-20										https://www.svt.se/nyheter/inrikes/han-skall-styra-39-svenska-skolor-fran-munchen-luxemburg-och-delaware
36	21-dec-20	1			1						https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ministern-kritisk-mot-miljardaffaren-i-engelska-skolan
37	21-dec-20	3			1				1	1	https://www.svt.se/nyheter/inrikes/trots-loften-om-hardare-krav-fritt-fram-for-kortsiktiga-agare-i-friskolor
TOTALT		30	4	7	8	2	2	2	2	1	1

RAPPORT

Som man frågar får man svar

En granskning av SVT:s ekonomigranskningar

— —
Producerad av

Näringslivets medieinstitut

Ansvarig utgivare

Mats Olin

www.naringslivets-medieinstitut.se